

EKONOMICKÁ ANALÝZA VYBRANÝCH DOMOVŮ PRO SENIORY

Miloš Charbuský, Eva Hladká

Fakulta ekonomicko-správní, Univerzita Pardubice; Charitní domov Moravec

Abstract: *The ageing of population has recently become one of the areas necessary to pay attention to and to react flexibly to the situation. The article deals with the social and economic analysis of three houses for seniors in the Vysočina region. It is divided into two parts. The first part focuses on the social policy and social security at the general level and defines conditions for providing social services. The second part characterises individual senior houses that have different founders and the analyses their management.*

Keywords: *house for seniors, social policy, social security, social services, provider of social services, analysis of financial management, bed costs, financial contributions of clients, Vysočina region*

1. Úvod

V současné době se stále častěji a s vyšším důrazem potřebnosti diskutuje o problému stárnutí obyvatel České republiky (ČR). Nyní v ČR žije téměř 1,5 mil. seniorů. Demografové již dříve upozorňovali na to, že česká populace v příštích 55 letech výrazně zestárne. Varují, že počet obyvatel nad 65 let se do roku 2050 téměř zdvojnásobí. V současnosti se ročně seniorům vyplácí na důchodech částky přesahující několik desítek miliard korun. Přitom ekonomicky aktivní účastníci důchodového pojištění již dnes přispívají v průměru 2,7 zaměstnance na jednoho starobního důchodce.

Nejedná se však pouze o problém ekonomické povahy, avšak vzhledem ke zvýšenému počtu seniorů ve společnosti je nutné jim vytvořit důstojné podmínky pro aktivní a rovnoprávný život; systematicky se věnovat problematice stárnutí a problematice seniorů ve všech aspektech jejich života a rozvíjet mezigenerační vztahy a solidaritu.

Cílem předloženého článku bude proto analyzovat vybrané domovy pro seniory zejména z pohledu ekonomického; konkrétně postihnout, která forma financování je v současnosti pro ně nejvýhodnější.

2. Formulace problematiky

2.1. Sociální politika

Přestože se s pojmem „sociální politika“ setkáváme v životě poměrně často a je používán s jistou dávkou samozřejmosti a pochopitelnosti, jeho definice není zcela jednoznačná. Je to způsobeno řadou okolností, především mnohoznačným významem pojmu „sociální“ či významově rozsáhlým pojmem „politika“.

Význam pojmu „sociální“ lze definovat ve třech úrovních:

- Ø v nejširším slova smyslu, tj. – sociální jako společenský;
- Ø v užším slova smyslu – jedná se o společenské vztahy související s lidsky tíživými a společensky nežádoucími situacemi, jejichž řešení přesahuje síly jednotlivce, popř. rodiny;
- Ø v nejužším slova smyslu, tj. v kurativním, kdy jsou překonávány nepříznivé nebo nouzové sociální situace. [6]

Původem řecké slovo „politika“ zobrazuje postavení občana a jeho občanských práv, které uskutečňoval v dané ústavě.

Současné pojetí sociální politiky se u různých autorů liší. Nejčastěji však bývá charakterizována dvěma přístupy. První přístup uznává širší pojetí sociální politiky a sociální politika je v něm vnímána jako aktivita bezprostředně spojená s životními podmínkami lidí. V užším slova smyslu je sociální politika redukována na systém vztahující se k oblasti zaměstnanosti a sociálního zabezpečení. [6]

2.2. Sociální zabezpečení a jeho financování

Sociální zabezpečení má již za sebou dlouhodobý historický vývoj. Nejen ve starověku, ale rovněž ve středověku již působily různé způsoby vzájemnostního pojištění. Bylo to v rámci zejména náboženských korporací, rovněž tak v profesních organizacích, jak je představovaly cechy. Existovalo i smluvní komerční pojištění. Zejména však pro středověk platilo, že rozhodující úlohu v zabezpečování sociální pomoci sehrávala církev. Postupně se také problematika pojištění dostávala do popředí zájmů ekonomické teorie. Doklady toho nalzáme už ve 14. století, zejména však v období od 17. století. Jako ucelený systém se sociální zabezpečení dotváří od přelomu 19. a 20. století. V počátečním období do druhé světové války stát zajišťoval sociální zabezpečení pouze vybraným skupinám populace, od poloviny 20. století se sociální zabezpečení stává všeobecným. [8]

2.2.1. Základní přístupy k financování sociálního zabezpečení

V systémech sociálního zabezpečení můžeme rozlišit dva základní přístupy k financování sociálního zabezpečení:

- Ø financování průběžné,
- Ø financování kapitálové.

Průběžné financování (dříve známé také jako PAYGO systém – pay as you go)

Stěžejním prvkem průběžného financování je **mezigenerační sociální solidarita**, která je založena na tom, že stávající generace aktivních občanů hradí výdaje na dávky předchozí generace (např. dávky současných důchodců či jinak sociálně potřebných občanů). Aby průběžné financování mohlo fungovat je bezpodmínečně nutná rovnováha mezi příjmy a výdaji ve stanoveném období. Finanční prostředky jsou přitom začleňovány přímo do státního rozpočtu, z něhož jsou následně přerozdělovány v podobě výdajů na sociální zabezpečení obyvatel.

Běžné výdaje na sociální zabezpečení daného roku jsou financovány z běžných příjmů stejného roku, když tyto příjmy jsou hrazeny na účet sociálního pojištění. Znamená to, že pracující se v současné době podílí na financování sociálních dávek jiných pojištěnců, přičemž v pozdější době jsou jeho sociální dávky vypláceny z příspěvků dalších, zpravidla mladších pojištěnců (tzv. mezigenerační solidarita).

Kapitálové financování

Kapitálové financování je založeno na tom, že si občasně (pojištěnci) vytvářejí pojišťovací kapitálové fondy, přičemž většinou se tak děje za přispění zaměstnavatelů a státu. Kapitálové fondy nashromážděné prostředky vhodně spravují a výnosy z této správy jsou pak následně používány na financování vlastních důchodů pojištěnců.

Kapitálové financování se u nás používalo do roku 1948, např. u bank nebo u jiných skupin zaměstnavatelů, kteří měli velký kapitál. Tento systém financování předpokládá

existenci určitého nashromážděného kapitálu, který ČR nemá. Z tohoto důvodu ho zatím nelze zavést a je nutné volit průběžný systém financování na základě povinného sociálního pojištění s možností dalšího dobrovolného připojištění.

Dle uvažovaných možností budoucí úpravy důchodového systému v ČR se jako nejpravděpodobnější jeví tzv. třípilířový systém, který by byl založen na průběžném financování ze státního rozpočtu (z příspěvků pojištěnců a zaměstnavatelů), na povinném pojištění občanů (tzv. penzijní připojištění) a na dalším dobrovolném připojištění na smluvním základě. [9,4]

Současná struktura sociálního zabezpečení obsahuje tři základní způsoby sociálního opatření:

- Ø **sociální pojištění:** je výrazem odpovědnosti občanů k sobě a vlastní rodině – odkládají část své potřeby pro případ budoucí sociální tísně
- Ø **státní sociální podpora:** je výrazem státem organizované solidarity mezi vysokopříjmovými občany a nízkopříjmovými – občané jsou povinně státem zabezpečeni pro případ státem uznané sociální události
- Ø **sociální pomoc:** je výrazem dobročinnosti různých institucí zejména charitativních – občanům je sociálním subjektem v nouzi poskytována pomoc v rozsahu, jenž je považován za nezbytný, případně přiměřený [9]

3. Řešení problému

3.1. Poskytovatelé sociálních služeb

Zákon č.108/2006 Sb., o sociálních službách definuje sociální službu jako činnost nebo soubor činností zajišťujících pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení. V ustanovení § 6 citovaného zákona je dále výslovně stanoveno, že poskytovateli sociálních služeb jsou při splnění podmínek uvedených v tomto zákoně pouze tyto subjekty:

- 1) územní samosprávné celky a jimi zřizované právnické osoby (tj. obce a kraje a jimi zřizované příspěvkové organizace),
- 2) další právnické osoby (jedná se o nestátní neziskové organizace - např. občanská sdružení, nadace, nadační fondy, obecně prospěšné společnosti),
- 3) fyzické osoby,
- 4) ministerstvo a jím zřízené organizační složky státu.

Poskytovatelem sociální služby však nejsou rodinní příslušníci či jiné osoby, které pečují o své blízké či jiné v domácím prostředí.

3.2. Analýza hospodaření vybraných domovů pro seniory

3.2.1. Domov pro seniory - příspěvková organizace zřízená obcí¹

¹ Konkrétní jméno zřizovatele na jeho žádost neuvádíme.

Tab. 1: Analýza nákladů a výnosů domova

	Rok 2007	Rok 2008	Rok 2009
Rozbor nákladů (v tis.Kč):			
Spotřeba materiálu	3 887	3 539	4 114
<i>z toho: potraviny</i>	<i>2 747</i>	<i>2 708</i>	<i>3 092</i>
Spotřeba energie	2 129	2 550	2 509
Opravy a údržba	559	310	593
Ostatní služby	633	745	823
Mzdové náklady, SP, ZP, FKSP	11 173	12 606	13 995
Ostatní náklady	116	142	142
Odpisy majetku	140	140	140
Náklady celkem	18 637	20 032	22 316
Rozbor výnosů (v tis.Kč)			
Tržby od klientů	11 201	11 994	13 235
<i>z toho : tržby – úhrady klientů</i>	<i>6 708</i>	<i>7 245</i>	<i>7 639</i>
<i>tržby – příspěvek na péči</i>	<i>4 236</i>	<i>4 737</i>	<i>5 463</i>
<i>tržby – ostatní služby</i>	<i>257</i>	<i>12</i>	<i>133</i>
Tržby za úkony od zdrav. poj.	412	652	686
Ostatní výnosy	1 148	1 356	1 669
Příspěvek zřizovatele	465	0	916
Dotace z MPSV	4 701	5 656	5 050
Dotace z kraje	696	890	870
Dotace z ÚP	76	20	52
Výnosy celkem	18 699	20 568	22 478
Výsledek hospodaření – ZISK	62	536	162

Zdroj: Interní materiály domova, vlastní zpracování

Náklady v této příspěvkové organizaci se mírným tempem zvyšují. Jejich nárůst mezi rokem 2007 a 2008 činí 7,49 %, náklady roku 2009 vzrostly vůči roku 2008 o 11,40 %. Největší nákladovou položku tvoří mzdové náklady a s tím související odvody na zákonné pojištění důchodové, nemocenské a zdravotní. V roce 2007 tyto činily 59,95 % z celkové výše nákladů, v roce 2008 již 62,93 % a v roce 2009 se nepatrně snížily na 62,71 %.

Podobným tempem se zvyšují i výnosy. V roce 2008 se výnosy navýšily oproti roku 2007 o 10,00 % a výnosy roku 2009 vzrostly oproti roku 2008 o 9,29 %. Financování sociálních služeb, které organizace nabízí, jsou hrazeny převážně z úhrad od klientů (v roce 2007 – 65,86%, o rok později – 64,65 % a v roce 2009 – 66,14%) a z dotací a příspěvků, zvláště

dotacemi ze státního rozpočtu, a to z příslušného ministerstva – Ministerstvo práce a sociálních věcí. MPSV se podílelo v roce 2007 finančními prostředky 25,14 % z celkových výnosů, v následujícím roce 27,50 % a v roce 2009 22,47 %. Dalšími dotacemi, které organizace obdržela na provoz, byly dotace kraje Vysočina, a to v průměru cca 4 % podílu na celkových zdrojích v jednotlivých sledovaných letech. Této organizaci přispěl menší měrou na činnost ve sledovaných letech i zřizovatel (v roce 2007 to představovalo 2,49 % z celkových nákladů a v roce 2009 4,08 %.) Tato organizace vykazuje ve sledovaných letech zisk. Výrazný zisk byl dosažen za rok 2008, a to v důsledku velkého navýšení dotace z MPSV téměř o 1 mil. Kč. Dotace z MPSV byla vyšší než jiné roky pravděpodobně proto, že tento sledovaný rok nebyl organizaci poskytnut příspěvek od zřizovatele.

3.2.2. Domov pro seniory Havlíčkův Brod – příspěvková organizace zřízená krajem

Tab. 2: Analýza nákladů a výnosů domova

	Rok 2007	Rok 2008	Rok 2009
Rozbor nákladů (v tis.Kč):			
Spotřeba materiálu	4 232	3 808	2 886
<i>z toho: potraviny</i>	<i>1 730</i>	<i>1 796</i>	<i>1 776</i>
Spotřeba energie	912	952	1 498
Opravy a údržba	1 939	773	338
Ostatní služby	558	866	893
Mzdové náklady, SP, ZP, FKSP	11 036	11 793	12 930
Ostatní náklady	125	122	112
Odpisy majetku	505	507	522
Náklady celkem	19 307	18 821	19 179
Rozbor výnosů (v tis.Kč)			
Tržby od klientů	9 522	10 671	12 002
<i>z toho : tržby – úhrady klientů</i>	<i>5 080</i>	<i>5 450</i>	<i>6 267</i>
<i>tržby – příspěvek na péči</i>	<i>4 442</i>	<i>5 221</i>	<i>5 735</i>
<i>tržby – ostatní služby</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Tržby za úkony od zdrav. poj.	1 079	918	659
Ostatní výnosy	213	257	257
Příspěvek zřizovatele	1 327	802	1 340
Dotace z MPSV	7 313	6 174	4 945
Dotace z kraje	0	0	0
Dotace z ÚP	0	0	0
Výnosy celkem	19 454	18 822	19 203
Výsledek hospodaření – ZISK	147	1	24

Zdroj: Interní materiály domova, vlastní zpracování

Náklady v této příspěvkové organizace se ve sledovaných letech udržují na srovnatelné výši, a to 19 mil. Kč. Obdobně i výnosy dosahují v těchto jednotlivých rocích cca 19 mil. Kč. I v této organizaci tvoří největší nákladovou položku mzdové náklady a související zákonné odvody. V roce 2007 činily 50,04%, v roce 2008 58,06 % a v roce 2009 63,84 % z celkových nákladů DpS HB.

Financování služby je zajišťováno obdobně jako u domova pro seniory z převážné většiny tržbami od klientů (2007 – 50,04%, 2008 – 58,06%, 2009 – 63,84% z celkových příjmů DpS HB). Oproti předešlé organizaci je zde vidět patrný každoroční nárůst v úhradách za služby od klientů. I tato organizace dostává každoročně dotace ze státního rozpočtu – z Ministerstva práce a sociálních věcí. I když zde je sledován určitý pokles částky dotací (2007 – 37,59 %, 2008 – 32,80 %, 2009 – 25,75 %). Tato příspěvková organizace však obdržela ve sledovaných letech vyšší příspěvek od svého zřizovatele (2007 – 6,82 %, 2008 – 4,26 %, 2009 – 6,98 %) než předchozí příspěvková organizace. I tato organizace vykazuje ziskové hospodaření, ale zisk má klesající tendenci. Vliv na výsledek hospodaření mají snižující se dotace z MPSV.

3.2.3. Charitní domov Moravec – nezisková organizace

Tab. 3: Analýza nákladů a výnosů domova

	Rok 2007	Rok 2008	Rok 2009
Rozbor nákladů (v tis.Kč):			
Spotřeba materiálu	4 110	3 436	3 919
<i>z toho: potraviny</i>	2 219	2 354	2 308
Spotřeba energie	1 156	1 472	1 684
Opravy a údržba	972	1 699	960
Ostatní služby	487	615	838
Mzdové náklady, SP, ZP, FKSP	11 362	12 250	14 795
Ostatní náklady	102	110	102
Odpisy majetku	1 451	1 325	1 198
Náklady celkem	19 640	20 907	23 496
Rozbor výnosů (v tis.Kč)			
Tržby od klientů	11 038	12 334	13 333
<i>z toho: tržby – úhrady klientů</i>	6 213	6 852	7 368
<i>tržby – příspěvek na péči</i>	4 825	5 482	5 965
<i>tržby – ostatní služby</i>	0	0	0
Tržby za úkony od zdrav. poj.	0	366	976
Ostatní výnosy	1 428	1 287	1 207
Příspěvek zřizovatele	0	0	0
Dotace z MPSV	7 170	6 904	7 889
Dotace z kraje	0	0	0
Dotace z ÚP	0	15	87
Výnosy celkem	19 636	20 906	23 492
Výsledek hospodaření – ZTRÁTA	-4	-1	-4

Zdroj: Interní materiály domova, vlastní zpracování

Náklady této neziskové organizace se v průběhu sledovaných roků poměrně výrazně navyšovaly. V roce 2008 vzrostly náklady oproti roku 2007 o 6,45 % a v roce 2009 oproti roku 2008 již o 12,38 %. Obdobný meziroční vývoj vykazují i výnosy. Hospodaření je v jednotlivých letech téměř vyrovnané, i když v jednotlivých účetních obdobích je vykazována ztráta v rozmezí 1 – 4 tis. Kč. V CHDM (podobně jako v obou výše sledovaných příspěvkových organizacích) jsou největší nákladovou položkou mzdové náklady a náklady na sociální a zdravotní pojištění (a to v roce 2007 – 57,85 %, následující rok – 58,59 % a konečně v roce 2009 – 62,97 % z celkových nákladů).

Zdroje financování služeb jsou tvořeny z velké části tržbami od klientů (v roce 2007 – 59,83 %, o rok později – 63,02 % a v roce 2009 – 60,33 %). Úhrady za služby od klientů se pohybují každoročně téměř ve stejné výši – cca 60 % z celkových výnosů.

Jelikož tato nezisková organizace nemá zřizovatele jako příspěvkové organizace, nemá možnost od něj získat příspěvek na svou činnost. Nezisková organizace má však právo žádat dotaci na provoz u příslušného ministerstva. V tomto případě se jedná též o Ministerstvo práce a sociálních věcí. Příděl dotací z MPSV činil v roce 2007 36,51 % z celkových výnosů, v roce 2008 je to 33,02 % a v roce 2009 33,58 %. Výše poskytnutých dotací se pohybuje ve sledovaném období téměř ve stejné výši, když jsou patrné pouze malé rozdíly v poskytnutých částkách.

3.2.4. Celkové zhodnocení financování organizací

V tomto příspěvku jsme se snažili najít odpověď na otázku, zda je výhodnější z hlediska financování pro tuto sociální službu příspěvková anebo nezisková organizace. Dle našeho názoru je to otázka poněkud diskutabilní. Příspěvková organizace je zřízena buď obcí nebo krajem. Je zřízena na základě rozhodnutí příslušných orgánů obce či kraje, a to podle potřeb daného regionu. Proto na fungování takto zřízené organizace zřizovateli záleží a přispívá na její činnost příspěvkem ze svých zdrojů. Příspěvková organizace pak může ještě sama požádat o dotace z různých resortů státního rozpočtu. Může se také pokoušet získat sponzorské dary. Pokud dotace ze státního rozpočtu je krácena nebo úplně zrušena příspěvkové organizaci, může stále ještě provozovat svoji službu, neboť jí na činnost přispěje zřizovatel, který má zájem na provozu vlastní organizace. V tomto má příspěvková organizace oproti neziskové organizaci výhodu.

Na rozdíl od příspěvkové organizace neziskovou organizaci nezastřešuje žádný jiný orgán. Je zcela závislá na prostředcích ze státního rozpočtu (popř. na získaných sponzorských darech). V naší společnosti žije mnoho lidí, kteří jsou tělesně nebo mentálně postižení nebo starší občané a nemají rodinu, ve které by mohli žít a která by se o ně starala. Příspěvkových organizací však není tolik, aby dokázaly zajistit služby všem těmto spoluobčanům. Proto vznikají neziskové organizace, které svými službami pomáhají. Domníváme se, že neziskové organizace by měl podporovat nejen stát, ale i spoluobčané, kterým záleží na druhých lidech.

4. Závěr

Česká společnost stárne. Znepokojivé prognózy nás neustále informují o tom, že se rychlým tempem zvyšuje počet obyvatel v důchodovém věku. Na počátku 21. století jsou Češi nejstarší ve své historii. Struktura seniorů se příliš nemění, stále převládají ve starší populaci ženy.

Oblast péče o seniory prošla v posledních letech relativně výraznými změnami. Jedním ze základních faktorů, který měl vliv na celkové pojetí služeb pro seniory byla změna chápání stáří. Na proces stárnutí se nyní nahlíží jako na jev celospolečenský i individuální, jenž si žádá přijmout ucelený a dlouhodobý program přípravy na stáří a vzbudit zájem společnosti i jednotlivců o tuto problematiku. Stáří je dnes vnímáno spíše jako sociální status, který je zahájen odchodem z pracovního trhu, což zapříčiní omezení sociálních kontaktů, pokles životního standardu v důsledku přechodu ze mzdy na důchod, který je nižší, či snižování určitého postavení ve společnosti.

Stárnutí se nedotýká pouze důchodového systému, ale také trhu práce, když se zde projevuje především úbytek ekonomicky aktivního obyvatelstva a tím tedy i účastníků systému důchodového pojištění.

Myslíme si, že systém financování sociálních služeb by si zasloužil větší pozornost, než je tomu nyní. Prostředky pro poskytovatele sociálních služeb jsou obcím, krajům i nestátním neziskovým organizacím poskytovány různými způsoby, což může být příčinou znevýhodňování některých z poskytovatelů sociálních služeb. Z tohoto důvodu by bylo

vhodné vytvořit jednotný a ucelený systém poskytování finančních prostředků jednotlivým institucím sociálního zabezpečení.

Jistou novinkou, která se zdá být perspektivní a žádoucí v dané situaci, je postupný vznik soukromých domovů pro seniory, což by mohlo pomoci řešit otázku kapacity stávajících zařízení. Domovů pro seniory registrovaných státem je několik set, soukromých domovů je zatím jen velmi málo. Velkou nevýhodou pro masivní rozvoj soukromých domovů pro seniory je jejich vysoká finanční náročnost pro seniory. Výstavba soukromých domovů pro seniory je velkou výzvou a příležitostí také pro podnikatele. Prozatím však této myšlence brání zákon, který stanovuje maximální částky za ubytování a stravu.

Domníváme se, že je to však jen otázka času, než privátní sektor masivně vstoupí do těchto pobytových služeb.

Je třeba si uvědomit, že proces stárnutí a kvalita lidského zdraví je u každého jedince individuální. Během našeho života musíme rozhodovat sami o sobě nebo o našich blízkých a budeme nuceni hledat optimální řešení dané sociální situace. Nesmíme být proto k této problematice lhostejní, neboť nikdy dopředu nevíme, zda tuto péči nebudeme sami potřebovat.

Použité zdroje:

- [1] ARNOLDOVÁ, Anna. Vybrané kapitoly ze sociálního zabezpečení I. část. 2. rozšířené vydání. Praha: Karolinum, 2004. 376 s. ISBN 80-246-0728-X.
- [2] BOUKAL, Petr; VÁVROVÁ, Hana. Ekonomika a financování neziskových organizací. Praha: VŠE: Oeconomica, 2007. 110 s. ISBN 978-80-245-1293-8.
- [3] DUBEN, Rostislav. Teorie a praxe sociální politiky. 1.vydání. Praha: VŠE; 1999. 203 s. ISBN 80-7079-479-8.
- [4] GALVAS, Milan; GREGOROVÁ, Zdeňka. Sociální zabezpečení. 1.vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2000. 240 s. ISBN 80-210-2292-2.
- [5] KOTOUS, Jan; MUNKOVÁ, Gabriela; PEŘINA, Pavel. Úvod do sociální politiky. 3.upravené a doplněné vydání. Praha: Univerzita Karlova, 2003. 106 s. ISBN 80-85889-50-1.
- [6] KREBS, Vojtěch, et. al. Sociální politika. 4. přepracované a aktualizované. Praha: ASPI, a. s., 2007. 504 s. ISBN 978-80-7357-276-1.
- [7] NAHODIL, František, et al. Veřejné finance v České republice. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 359 s. ISBN 978-80-7380-162-5.
- [8] PEKOVÁ, Jitka; PILNÝ, Jaroslav; JETMAR, Marek. Veřejná správa a finance veřejného sektoru. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: ASPI, 2008. 712 s. ISBN 978-80-7357-351-5.
- [9] REKTOŘÍK, Jaroslav, et al. Ekonomika a řízení odvětví veřejného sektoru. Vyd. I. Praha: Ekopress, s.r.o., 2002. 265 s. ISBN 80-86119-60-2.
- [10] TOMEŠ, Igor. Úvod do teorie a metodologie sociální politiky. Vyd.1. Praha: Portál, 2010. 440 s. ISBN 978-80-7367-680-3.
- [11] Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů.
- [12] Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů.
- [13] Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách
- [14] Důvodová zpráva k zákonu č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.
- [15] *Ddhb.cz* [online]. 2010 [cit. 2010-07-04]. Domov pro seniory Havlíčkův Brod. Dostupné z WWW: <<http://ddhb.cz/>>.
- [16] *Ckch.cz* [online]. 2010 [cit. 2010-04-06]. Charitní domov Moravec. Dostupné z WWW: <<http://www.ckch.cz/charitni-domov-moravec>>.

- [17] *Kr-vysocina* [online]. 2010 [cit. 2010-04-06]. Kraj Vysočina. Dostupné z WWW: <<http://www.kr-vysocina.cz/strednedoby-plan-rozvoje-socialnich-sluzeb-kraje-vysocinana-obdobi-2010-2011/ds-301487/p1=29516>> upravit údaje
- [18] *Ekonom.ihned.cz* [online]. 2010 [cit. 2010-06-25]. Nový byznys: domov důchodců. Dostupné z WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/novy-byznys-domov-duchodcu-dft-ekonomika.asp?c=A070904_203145_ekonomika_ost>.
- [19] *Czechdesign.cz* [online]. 2010 [cit. 2010-06-25]. Soukromé domovy pro seniory pohledem architektky. Dostupné z WWW: <<http://www.czechdesign.cz/index.php?status=c&clanek=2151%E2%8C%A9=1>>.
- [20] *Ct24.cz* [online]. 2010 [cit. 2010-06-08]. Krajům chybí místa pro seniory. Dostupné z WWW: <<http://www.ct24.cz/regionalni/92416-krajum-chybi-mista-pro-seniory/>>.
- [21] *Naseadresa.cz* [online]. 2010 [cit. 2010-06-25]. Soukromé domovy pro seniory? Investoři mají zájem, ale zatím na nich nevydělají. Dostupné z WWW: <<http://www.naseadresa.cz/cz/s347/n12088-Soukrome-domovy-pro-seniory-Investorimaji-zajem-ale-zatim>>.

Interní zdroje domovů pro seniory

Domov pro seniory

- Ceník za pobyt, stravu a služby (2007, 2008, 2009)
- Výkaz zisků a ztrát (2007, 2008, 2009)
- Přehled zdrojů financování za služby (2007,2008,2009)

Domov pro seniory Havlíčkův Brod

- Výroční zpráva Domova pro seniory Havlíčkův Brod 2009
- Vnitřní předpis č.21. včetně příloh – Úhrady za ubytování a stravování V Domově pro seniory Havlíčkův Brod (2007, 2008, 2009)

Charitní domov Moravec

- Směrnice o úhradách obyvatel za pobyt v charitních domovech (2007, 2008, 2009)
- Výkaz zisků a ztrát (2007, 2008, 2009)

Kontaktní adresa:

PhDr. Miloš Charbuský, CSc.
 Univerzita Pardubice, Fakulta ekonomicko-správní
 Studentská 95, 530 02 Pardubice
 Email: milos.charbusky@upce.cz
 tel.: 466 036 165

Bc. Eva Hladká
 Na Rámech 804, 584 01 Ledeč nad Sázavou
 Email: hladka-eva@seznam.cz
 tel.: 775 338 559